

Discurs de la mantenidora

Amparo Doménech Palau

En les Festes d'Agost de Bétera

De l'any 2013

Admirades Obreres Fadrines
Respectades obreres casades
Entusiastes Majorals
Il·lustríssim senyor alcalde i digníssimes autoritats
Estimat poble de Bétera, benvinguts i mol bona nit a tots.

Quan de sobte el Sr. Alcalde em comunica que hi havia pensat en la meua persona per desenvolupar la tan digna tasca de ser la mantenidora esta nit de la presentació de la nostra festa major, la festa de les Alfàbegues, front a la gran sorpresa i desconcert, la meua contestació va ser: -jo no em puc negar a tal honor-, i ací estic, amb la intenció d'entretenir-los una estoneta, que no vull que es faça llarga, motiu pel qual, no lis parlaré de la història del poble.

Estes paraules meues vull dedicar-les d'una manera molt especial a totes les obreres i a tots els majorals d'enguany i de tots els anys en arrere, les primeres perquè ho estan vivint i, als dels anys passats, perquè ho recorden. També vull brindar-les a tot el públic perquè pugua conèixer els sentiments i les emocions que envolten la festa de les Alfàbegues dedicada a la Mare de Deu d'Agost. Puc parlar d'aquests sentiments i emocions perquè he viscut la festa en primera persona, com a obrera fadrina, trenta anys després, com a mare d'obrero, i, durant uns anys, des de l'Ajuntament com a membre de la corporació municipal i Alcaldessa, a més, la meua estima per la festa ve des del coneixement, i l'admiració que sent per ella, la qual cosa, em porta a parlar-lis d'allò més íntim, més profund i més entranyable com son les emocions i els sentiments que desperta la nostra festa major.

Tot comença un 22 d'agost de qualsevol any de 1800, de 1900 o de 2000 i per què no? de l'any 3000. Cal aclarir, que per als majorals comença abans, prou abans, quan a l'edat de catorze o quinze anys, una colla d'amics acudeix a l'Ajuntament, i, amb gran entusiasme, s'apunten per a ser majorals, per a quant? per a l'any que els toque, que quasi sempre sol ser, huit o deu anys després.

El mateix 22 d'agost comencen a esclatar unes emocions, que al llarg de l'any es van a convertir en uns sentiments que per als beterans i les beteranes els acompanyen tota la vida, doncs, dones i homes de noranta anys, lis he oït dir amb un somriure a boca i els ulls brillants d'alegria: -quan jo vaig ser obrera ... ó -l'any que vaig ser majoral... i et conten els seus records de la festa amb gran emoció i tendresa, perquè son vivències que perduren a la ment i al cor de l'obrero i el majoral. Però com la festa no es limita sols a les obreres i als majorals, perquè és una festa on s'involucra tota la família, i a més, també hi participa el veïnat, i, es comparteix i col·laboren amics i amigues de les obreres i els majorals, entre tots, es fa la festa i a tots es deixa eixe sabor de boca, que ni es agre, ni es dolç, però mai amarg, perquè tots la recorden per sempre amb gran gots i satisfacció.

Donat que l'element fonamental per a tot tipus de festa és la música, i, en la nostra festa, intervé en tots els actes, tots els dies i a tot hora, aquesta desperta i transmet totes les emocions a l'igual que aglutina tot tipus de sentiments, perquè la música i les emocions comparteixen la mateixa àrea cerebral, per tant, totes les emocions de les que lis parlaré tot seguit, no es podrien viure sense la música.

La primera emoció, es a dir, eixa agitació fisiològica que va acompanyada d'una commoció corporal que es produeix per un estímul exterior, estímuls que provoquen els protocols, cerimònies i rituals dels propis actes de la festa, comencen a brotar el dia 22 d'agost, i tan sols, en este dia, obreres i majorals gaudeixen d'un cúmul de vivències emocionals a les que aniran afegint-se una darrere de l'altra al llarg de tot un any, per experimentar en els últims 10 dies, els sentiments més íntims provocats per noves emocions, on dia a dia, viuen la realització dels seus somnis i, a l'acabar, un altra vegada el 22 d'agost se'n hi ha donen dels sentiments assolits, es a dir, con diu Descartes, -d'eixes accions i efectes del sentir- que mai s'obliden.

Com no podia ser d'un altra manera, el primer sentiment que es desperta i es viu, és l'alegria, com en totes les festes, però esta alegria no sols és per a l'obrero o el majoral, esta alegria és extensible a la família, perquè si la família no se n'alegra, l'obrero i el majoral ho té mol difícil, jo diria que impossible, sobre tot per l'obrero fadrina, i no pels diners, perquè amb el suport de la loteria, hem de desmuntar el rumor que diu: -lo cara que es la festa-, doncs, val diners, clar que en val, però com qualsevol altra festa important, cadascú es gasta el que pot o el que vol, perquè la resta de la festa la paga el poble a traves de l'Ajuntament i a través dels majorals amb les aportacions de targetes i loteria que venen als col·laboradors. En altres èpoques els majorals tenien més fàcil la tasca d'arreglar diners per a la festa, tots podem recordar el famós ball dels diumenges, però cada època té la seua característica.

Si seguim parlant d'alegria, aquesta també arriba al veïnat i als amics i amigues, que en aparèixer el bon temps, es reuneixen una estona tots els dies per rullar paperets blancs per decorar les canyes que suporten l'altura de les alfàbegues, fer flors de paper per rematar la seua ornamentació, fer orelletes, pintar i adornar el carrer, i moltes altres activitats que envolten la festa i que tots i totes les desenvolupen gustosament i amb molta alegria, perquè tot forma part de la festa. Esta alegria enforteix els llaços d'unió del veïnat pel temps de treball amb reunió i amb una grata i harmoniosa relació, al temps que es desenvolupen els sentiments de cohesió.

Per a la família, sobre tot de l'obrero fadrina, el sentiment d'alegria és més gran perquè, el "sombrieller" figura elegida per l'obrero, sol ser un home jove de la família; germà, cosí... ampliant-se així, les motivacions d'alegria familiars.

Un altre dels primers sentiment que apareix entre més de 20 homes joves i 4 dones boniques és el respecte, sentiment o actitud deferent amb la manera de tractar-se, es a dir, sentiment que du a reconèixer els drets, la dignitat i decor de les obreres que ningú dubtarà en ofendre'ls, i elles, les obreres de la mare de Deu d'Agost, mostren suficient mirament, deferència i consideració cap als seus companys majorals com cap a les seues obligacions amb tots els actes de la festa, tot fa que tàcitament, el respecte siga present tot l'any, quedant demostrat: que els majorals des del més jove que hi haja sigut fins al més major, han tingut, tenen i han de seguir tenint les següents generacions, un tracte amb les obreres com a lo que son: les representats de la dona de Bétera; les fadrines l'encant, la bellesa i esplendor de les xiques joves; les casades representen la dona madura, responsable, elegant, serena, amb el paper de mares de les fadrines, durant els actes de la festa.

L'amistat és un altre sentiment que es desenvolupa al llarg de l'any: els majorals normalment ja es coneixen de temps o ja son amics, però les obreres, és el dia 22 quan veritablement inicien les seues primeres relacions entre elles i amb els majorals, estes noves amistats basades amb la

il·lusió de fer la festa i el respecte mutu, han perdurat al llarg dels anys, altres han aplegat, fins i tot, a transformar-se en una altre classe de sentiment més fort, on, una obrera i un majoral s'han enamorat i s'han casat. Però esta amistat que nais en la festa i per la festa, no queda limitada a obreres i majorals, aplega a totes les persones que d'alguna manera intervenen en ella per la relació directa amb els seus protagonistes: Podem parlar del conreador d'alfàbegues, aclarint que fins a 1976 el conreu de les alfàbegues el realitzava la pròpia obrera amb el suport de la seua família, veïns i amics.

Es creen llaços d'amistat amb els músics de la xaranga que acompanyen a obreres i majorals als actes de tot l'any i, en la convivència dels 10 dies de festa. També nais una nova relació cap a les modistes, perruqueres o perruquers, broadores, indumentaristes, maquilladores, doncs elles i ells aconsellen a l'obrero i al majoral en la seua indumentària pels dies de més tradició de la festa, per que esta no perda la seua essència i s'ajuste a l'economia i gust de l'obrero i el majoral. I, si no s'aplega a tramar una amistat, sí, apareix un sentiment d'estima i confiança cap a les persones que han col·laborat per que la festa resulte com cal, com l'espera el poble i marca la tradició.

L'admiració és eixe sentiment que causa sorpresa a la vista al veure amb plaer a les obreres, als majorals i a les alfàbegues. Este sentiment nais en un principi en les persones més properes a les obreres, però que poc a poc, arriba a tot el públic, sobre tot, quan elles, es mostren al poble amb tota la seua dignitat per a ser admirades, perquè elles representen en essència la dona veterana. El dia més sublim d'admiració es el dia de la festa gran, el dia de l'ofrena de les alfàbegues a la mare de Deu d'Agost.

A les 9 del matí engalanades amb el vestit més elegant de valenciana, comencen a ser admirades i exalçades pels majorals, la corporació municipal i altres autoritats a l'acudir a casa de cada obrera fadrina, on cadascú mostra el millor signe de respecte i, amb honors de reina, son arreplegades per anar a l'hort de les alfàbegues, des d'on comença l'ofrena. Cada obrera fadrina acompanyada pel "sombreller", la seua família i l'obrero casada, respon a tal honor, donant-lis un clavell i un ventall com a símbol d'agraïment per acompanyar-la durant tot el matí calorós de la rodà de les alfàbegues.

En eixir de l'hort ja son admirades per tot el poble i pels forasters que tenen gust de conèixer la festa. La curiositat i el desig de contemplar i admirar les obreres, fa que estes seguen requerides pel públic. A l'apropar-se davant dels espectadors sorgeix la tradició, aleshores, cada una, amb gran majestuositat roda sobre si mateix amb el suport de la mà del "sombreller", i, és admirada pels quatre costats, i amb una reverència d'inclinació de cap i un cerimoniós moviment del peu cap avant, dona fi la famosa "volteta i el peuet". També son admirats els majorals amb el seu vestit més elegant de llaurador valencià: pantaló i faixa negres, camisa de flors i mocador al coll per resguardar-se de la suor. Els majorals son admirats no sols pels seu vestit, malgrat que, tots duen un mocador que és una joia de creació artística pels seu brodat i colorit. Els majorals, també hi son admirats durant l'ofrena per la seua tasca infatigable de tirar confeti a la gent, especialment a les dones, no se lis escapa ninguna, quedant totes atrapades sota un mant de paperets de colors, doncs, ells son els fonaments de la festa donant-li consistència, signifiquen la força, l'empenta irresistible, l'alegria, el soroll i el foc. També son els cavallers fidels a la tradició, que compleixen amb disciplina i noblesa amb les seues companys les obreres, executant el ritual cerimoniós de la festa.

L'altra protagonista i digna d'admiració és l'alfàbega, que les obreres fadrines ofrenen a la Mare de Déu amb l'advocació de l'Assumpció. Estes alfàbegues no son unes alfàbegues qualsevol, com es conreen per tots els pobles de la Mediterrània, estes alfàbegues son conreades en tal mim, delicadesa, entrega i perseverança, que des de temps immemorable Bétera hi ha trobat el secret de fer-les créixer més que ningun poble i mantenir el seu color i seua aroma característica, per tal motiu, cal admirar als conreadors especialitzats, primer Manolo el Morquero i ara Ramón Asensi "Ramonet el de les alfàbegues", que la seua afició, estudi i coneixements de la plant, l'ha dut a aconseguir unes dimensions i qualitats inimaginables. Doncs l'admiració queda centrada a l'obra amb el "sombriller", el majoral i l'alfàbega de tal manera, que tot el mon que va a veure la festa, es fa una fotografia amb l'obra, el majoral o l'alfàbega, motiu pel qual antigament acudien a la festa alguns fotògrafs professionals, fent-lis la competència als del poble, hui en dia no es el cas, perquè tots acudeixen amb les seues càmeres digitals o trauen el mòbil per immortalitzar detalls, persones o moments de la festa.

La nostra festa amb els seus arrels és religiosa, per tant, dec de parlar del sentiment religiós que viuen més o manco les obreres i els majorals. Aclarint que la religiositat és un acte cultural que comporta creences, pràctiques religioses, normes, tradicions, costums..., pertanyent a una determinada cultura. En canvi, la fe es una opció personal, fruit de la reflexió interior de la persona. Aleshores en la nostra festa, amb el seu protocol d'activitats normes i tradicions es viuen uns sentiments religiosos. Vull destacar u dels moments on apareix este sentiment mesclat en altres emocions que envolta l'acte entre llàgrimes d'alegria i sospirs perquè l'ofrena s'acaba, és el moment de la porta de l'Església: apleguen les obreres casades vestides de claviarissa i acompanyades pels seus respectius marits, el tabal i la dolçaina van davant anunciant el camí d'arribada, allí puugen al podi per a rebre a les obreres fadrines i posar-lis les delicades mantellines, entrar les quatre juntes al temple, com essència encarnada que son, per ofrenar a la Mare de Déu, les majestuoses alfàbegues, símbol d'esforç, treball, alegria i generositat, tal i com elles i ells s'ofrenen al poble com a líders de la festa, on cada obrera i majoral envolt de la solemnitat de l'acte, viu el sentiment més íntim a la seua manera i, ho porta al cor per sempre. A més tots el dies al matí i puntuals a ritme de xaranga, les obreres acompanyades pels incondicionals majorals, acudeixen a honrar a la Mare de Déu amb un rosari i una missa.

El dia 15 d'agost, comença i acaba amb el cant d'albades que s'inicia a la porta de l'Església amb el cant de "l'Ave Maria", continuant tota la nit per anar a cantar a casa de les obreres i dels majorals, acte que es manté al llarg dels anys i conserva gran part del folklore valencià, este acte, desperta un sentiment indefinit entre les persones que ouen dit cant, i sobre tot, en aquelles a les que va dedicada l'*albà*, -jo no sé posar-li nom a eixe sentiment- però se sembla a un fragment del millor somni, i quan te na dones, que les veus que canten, son entonades per dones i homes, xiquetes i xiquets de Bétera, a l'igual que els dolçainers i *tabaletes*, els pels es posen de punta pel l'èxtasi que produeix l'escena, i penses: -la festa la fa el poble de Bétera!-.

Y com tota festa té els seus moments, on es viu un sentiment de surt, de sobresalt, d'impressió, o com diu la gent jove, -de cremar adrenalina- Eixe moment comença a l'acabar el cant d'albades a la porta de l'Ajuntament, a primer hora del dia 16 quan les obreres li peguen foc a la traca de la cordà, espectacle de llum i harmoniós soroll que emborratxa l'ambient del poble d'olor a pólvora, després els majorals equipats amb la vestimenta de guerrers del coet, acudeixen a la porta de casa de les obreres per oferir-lis a cada una un concert de soroll de coet. Igualment ho fan els majorals d'anys arrere, que reviu la festa amb gran nostàlgia tirant coets

a casa de les obreres, que amb ells feren la festa. Majorals i aficionats al coet, amb el permís pertinent, passen la nit del 15 d'agost cremant adrenalina amb els coets. I, des de l'any 1954, els coets que sobren de la nit de la "coetà", i -des d'aleshores, sempre en sobren-, els encenen a boqueta nit del dia del gos, creant un espectacle de llum, soroll i olor a festa característic de la "coetà" del gos, on els majorals segueixen cremant adrenalina i algun quilo de pes, però ells, satisfets compleixen amb la tradició al temps que practiquen gustosament una afició.

La festa comporta desenvolupar el sentiment d'esforç i esperit de sacrifici, doncs, obreres i majorals han de vendre molta loteria i targetes per garantir-se els diners que necessiten per desenvolupar les activitats del ritual festiu, tal i com espera el poble. També han d'aprendre a ballar; balls tradicionals valencians i balls moderns, a més, els majorals tenen dos mesos de treball al bar del barracó, l'any avanç de ser els protagonistes de la festa, també han de garbellar el confeti, cal aclarir que elles i ells s'esforcen a gust en estes i altres tasques de preparació de la festa, perquè, el poble sempre respon amb gran fidelitat!.

Este sentiment també el viuen els "cossieters"; amics i amigues de les obreres que vestits amb pantaló o falda negra i camisa de flors, durant tot el matí, transporten les alfàbegues de l'ofrena fins l'església, després son convidats al dinar de l'obrerera, que se l'han guanyat, malgrat que, ho han fet mol a gust i amb alegria. Doncs, l'esforç es troba present en tots els preparatius de la festa, perquè, com totes les coses, si no hi ha esforç, les festes no ixen be, i a més, no es poden millorar.

Esta festa tan popular, on participen tots els que volen i la gaudeix tot el poble, comporta tota ella un sentiment d'agraïment a tot el mon, perquè tots fan falta i allí estan tots per la festa: L'agraïment és d'obrereres cap als majorals i viceversa, d'obrereres i majorals cap l'Ajuntament. Agraïment d'obrereres i majorals a tots els familiars, amics, amigues, veïns i veïnes que de forma desinteressada els han ajudat i, finalment l'agraïment és per a tot el poble que d'una manera o altra a fet la seua aportació: comprant una alfabegueta, comprant el llibret de la festa, targeta o loteria. Y al final el poble espera gaudir cada any amb alegria de la festa de les alfàbegues amb la fira per xiquetes, xiquets i joves, i, amb els espectacles programats pels majorals.

En acabar la processó de la vuitada i presentació de les noves obreres, comença aparèixer un sentiment de sana tristesa, perquè la festa s'acaba, al mateix temps este sentiment queda embolicat amb el sentiment de satisfacció del deure complit amb el compromís adquirit el 22 d'agost de l'any passat, quan les obreres amb la butlleta en la mà arrepleguen la credencial davant del poble i dels majorals que les acompanyaran en totes les cerimònies de la festa. Sentiment que continua en la família de les obreres i majorals i en aquelles persones que han col·laborat per que la festa isquera bé

Molts més sentiments es viuen al voltant de la "Mare de Déu d'Agost", de les "Obreres" i "Majorals", de les "Alfàbegues", del "Confeti", de les "Albaes", dels "Coets", de "San Roc i el gos", i de "La vuitada", doncs, estes paraules, que juntes son l'essència de la nostra festa, conformen part de la cultura viva de Bétera i cada una amb el seu protocol i ritual fa que es mantinga la seua funció cohesionadora, perquè dona ambient social i fa que es conserve el sabor de poble, establint i renovant un compromís entre els veïns i veïnes, i a més, la festa funciona com a mecanisme per a reforçar el sentiment d'identitat de sentir-se beteranes i beterans.

Per finalitzar vull felicitar de tot cor a les obreres fadrines la senyoreta Maria Guerrero Montagut i la senyoreta Noelia Garrigós Romo pel vostre encant, esplendor i bellesa, a les obreres casades la senyora Mª Carmen Romero Català i la senyora Cristina Ballesteros Margall perquè sou el nèctar, la distinció i la prudència en la festa. Als majorals cavallers fidels a la tradició. I tots junts, com sempre, obreres i majorals amb les alfàbegues feu de la festa l'admiració del nostre poble.

Vos desitge que gaudiu i guardeu als vostres cors i les vostres ments, l'aglomeració d'emocions i de sentiments viscuts, al llarg d'un any, i els que aneu a viure a partir de hui, doncs, la qual cosa fa, **que la festa siga genial, la millor, la més millor ! per tant, vos desitge unes festes amb plenitud d'alegria harmonia i germanor.**

Mol bones festes a tot el poble!, moltes gràcies i bona nit.